

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ครูผู้ดูแลเด็กและคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านบุคลากร

2. ครูผู้ดูแลเด็กและคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการส่งเสริมจัดการเลี้ยงดูเด็กทุกช่วงอายุอย่างเหมาะสม

และส่งเสริมการจัดประสบการณ์ ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ เหมาะสมตามวัยและตามศักยภาพ ด้านบุคลากร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ ควรมีจัดสรรบุคลากรที่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการจัดสถานที่สำหรับดูแลเด็กเล็ก ควรเหมาะสมและเพียงพอกับจำนวนของเด็ก เช่น ห้องน้ำ ห้องส้วม สะอาดปลอดภัย อ่างล้างมือ หมักการอบรมการใช้ถังดับเพลิงด้วย ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ควรมีการประสานความร่วมมือในการจัดหลักสูตรสำหรับ เด็กปฐมวัยให้มีความสอดคล้อง และเป็นแนวทางเดียวกันทุกพื้นที่ เพื่อความสะดวกในการดำเนินงานด้านส่งเสริมวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ ควรประสานความร่วมมือกับชุมชนเพื่อสนับสนุนด้านการมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมวิชาการ กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ และกิจกรรมพัฒนาสถานที่ เป็นต้น และด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม และการแสดงความคิดเห็นการจัดกิจกรรม และการเผยแพร่งานประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผ่านเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ

4. แนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

4.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.1.1 การคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการประชุมวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการดำเนินการสรรหาและเปิดรับสมัครบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในแต่ละตำแหน่ง

4.1.2 การจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน มีการสำรวจความต้องการของครูผู้ดูแลเด็กในการใช้สื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรม

4.2 ด้านบุคลากร

4.2.1 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็กที่สอดคล้องกับสภาพจริง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการส่งเสริมให้เด็กเล็กได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่หลากหลาย

โดยคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ควรมีการแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือฝ่ายต่าง ๆ รวมถึงประชาชนให้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และรับรู้ในกิจกรรมนั้น เมื่อดำเนินกิจกรรมเสร็จแล้วควรจัดให้มีการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละครั้ง

4.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

4.3.1 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับมีมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉินการป้องกันอุบัติเหตุ โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีการวางแผนงานเพื่อการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ การจัดการฝึกฝนด้านการปฐมพยาบาล โดยเน้นความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

4.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

4.4.1 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง มีการประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจในหลักการประเมินพัฒนาการของเด็กให้กับครูผู้ดูแลเด็ก มีการจัดส่ง ครูผู้ดูแลเด็กเข้ารับการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นในเรื่องหลักการประเมินพัฒนาการของเด็ก มีการวางแผนร่วมกันในการจัดทำปฏิทินกำหนดระยะเวลาการวัดผลและประเมินผล

4.4.2 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการวางแผนการนิเทศการศึกษาของครูผู้ดูแลเด็ก มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติการนิเทศ และเครื่องมือในการนิเทศ มีการดำเนินการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้ดูแลเด็ก และเพื่อให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีการรายงานผลการนิเทศให้หัวหน้าส่วนการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองการศึกษาและผู้บริหารรับทราบ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.4.3 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาครูผู้ดูแลเด็ก โดยจัดส่งครูผู้ดูแลเด็กเข้ารับการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน มีการประชุมร่วมกันระหว่างครูผู้ดูแลเด็กเพื่อวิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมของเด็กมีการดำเนินการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาคือพฤติกรรมของเด็ก และนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีการรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน ให้หัวหน้าส่วนการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองการศึกษา และผู้บริหารรับทราบ

4.5 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

4.5.1 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน พ้องถิ่นทราบอย่างทั่วถึง โดยมีการจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์ ผลงานของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการเผยแพร่ผลงานทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน มีการจัดทำป้ายนิเทศ มีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องให้มารับทราบเกี่ยวกับงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วางแผนกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จัดอบรม และวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานไปยังพื้นที่ โดยรวม และชักชวนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมรับทราบการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตลอดจนช่วยส่งเสริมงานประชาสัมพันธ์

4.6 ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

4.6.1 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับภาค ควรมีการประชุมร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อกำหนดวางแผนความร่วมมือในการดำเนินงานสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สาธารณสุขอำเภอ สาธารณสุขจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ มีการประสานงานกับผู้นำเครือข่ายระดับอำเภอ และระดับจังหวัด มีการประชุมชี้แจง วัตถุประสงค์ของการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงาน ในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พร้อมกำหนดภารกิจหน้าที่อย่างชัดเจน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ จัดอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลเด็ก ศึกษาดูงาน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดไว้มีการประเมินผลการดำเนินงานการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการปรับปรุงและพัฒนาการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการรายงานผลการดำเนินการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้หัวหน้าส่วนการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองการศึกษา และผู้บริหารรับทราบ

4.6.2 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนา

เครือข่าย ควรแต่งตั้งคณะทำงานเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พร้อมกำหนดภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบการประชาสัมพันธ์งานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างชัดเจน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ไปยังหน่วยงาน องค์กร และประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดย จัดกิจกรรมในรูปแบบของการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ส่งเสริมงานของเครือข่ายการประชาสัมพันธ์และรายงานผลการดำเนินการสร้างเครือข่ายในรูปแบบของเอกสาร เสียงตาม

สาย ทางเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อให้หัวหน้าส่วนการศึกษา หรือผู้อำนวยการกองการศึกษา และผู้บริหารรับทราบ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ มีความพร้อมที่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 6 ด้านอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ได้รับนโยบายเกี่ยวกับการใช้มาตรฐานการจัดการศึกษาในปี 2553 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นภารกิจที่มีความสำคัญ และความจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กเล็ก และอีกประการหนึ่ง การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นงานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมทั้งผู้บริหาร ระบบการบริหาร สถานที่ และบุคลากรในการปฏิบัติงานเท่านั้นจึงจะได้รับการถ่ายโอนมา ดังนั้นสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ กษิดิ์เดช จีวน้อย (2550 : 37) ได้ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลชุมใหญ่ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลชุมใหญ่ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมาก ดารณี นิลน้อย (2550 : 65-68) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ระดับอนุบาล 3 ขวบ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อย อำเภอนิคมบ่งพรจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ระดับ 3 ขวบ ขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อยในด้านบุคลากรและการบริหารจัดการเกี่ยวกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ทองกร จิตสิงห์ (2550 : 74-83) ได้ศึกษาการศึกษาสัถยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้บริการและผู้รับบริการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สรวุฑ สังกะเพศ (2551 : 83) ได้ศึกษาการประเมินประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับประสิทธิผล

ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ธมนวรรณ ผลินยศ (2553 : 61) ได้ศึกษา การศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลฝักแก้ว อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลฝักแก้ว โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากรและการ บริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตาม หลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับมาก อุดมลักษณ์ คำสือ (2553 : 55 – 58) ได้ศึกษา ทรศนะต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของบุคลากรองค์กร ปรกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ในภาพรวมบุคลากรขององค์กร ปรกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีทรศนะต่อการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัย ในระดับเห็นด้วยมาก โสรดา จิตรฉาย (2555 : 89) ได้ศึกษาการศึกษา สภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า สภาพการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปโดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก และอัครเดช วรหาญ (2548 : 68) ได้ศึกษาความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ใน ระดับสูง

จากการสรุปผลสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก โดยรวมดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายผลโดยจำแนกเป็นรายด้านและรายชื่อได้ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กมีคณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบการใช้งบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่าง เหมาะสมทำให้การใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กเล็กมีความต่อเนื่อง และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับการศึกษาของ โสรดา จิตรฉาย (2555 : 89) ได้ศึกษา การศึกษา สภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วน ตำบลควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอในการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

1.2 ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มีการเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้ดูแลเด็กเล็ก มีการสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ระหว่างคณะกรรมการคณะกรรมการบริหาร มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการศูนย์ และผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการศูนย์ ที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน มีการให้คำปรึกษา แนะนำ และดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แก่ผู้ดูแลเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการปฏิบัติงานร่วมกันของประธานศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก จำนวนผู้ดูแลเด็กมีความเพียงพอกับจำนวนเด็ก ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ ศราวุธ สังกะเทศ (2551 : 83) ได้ศึกษาการประเมินประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงเตี้ย อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงเตี้ย อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านนโยบายการบริหารการปฏิบัติ และผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อันดับแรกคือ ด้านตัวบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มีการพัฒนาอาคารสถานที่ที่อยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม ไม่อยู่ในพื้นที่ที่อาจเสี่ยงต่ออันตรายเพื่อป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นแก่ตัวเด็ก มีการจัดสิ่งแวดล้อมภายนอกตัวอาคารให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย และการจัดมุมกิจกรรมเพื่อกระตุ้น และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กมีพัฒนาการพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างน้อย 4 มุม สอดคล้องกับการศึกษาของ ธมนวรรณ พลินยศ (2553 : 61) ได้ศึกษาการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลฝักแก้ว อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลฝักแก้ว ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้มีการจัด โภชนาการมีความเหมาะสมส่งเสริมให้เด็กได้รับ

สารอาหารครบทั้ง 5 หมู่ การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน มีความสม่ำเสมอ เช่น การตรวจสุขภาพ การแปร่งฟัน เป็นต้น และการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านร่างกายการเจริญเติบโตตามวัยและสร้างสุขนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก มีความเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับการศึกษาของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ในภาพรวมบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีพรสวรรค์ต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย พบว่า ด้านบริหารวิชาการ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

1.5 ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการให้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบถึงกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กการจذبกรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการจัดกิจกรรมให้ชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนช่วยอาสาหรือพัฒนา (เช่น เข้าช่วยทำอาหาร ช่วยเล่านิทาน ช่วยดูแลเด็ก ซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) สอดคล้องกับการศึกษาของ ฆมนวรรณ พลินยศ (2553 : 61) ได้ศึกษาการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลผักแว่น อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลผักแว่น ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับมาก และเขมิกา นุ่มพุ่ม (2553 : 79) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า ผู้ปกครอง เห็นว่ามีการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมให้ชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เช่น เข้าช่วยทำอาหาร ช่วยเล่านิทานช่วยดูแลเด็ก ซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความเข้าใจในนโยบายการบริหารงานที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของเด็กอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโสธรา จิตรฉาย (2555 : 89) ได้ศึกษาการศึกษา สภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะเอื้อต่อการพัฒนางาน พัฒนาเด็ก ให้ไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ

2. ครูผู้ดูแลเด็กและคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เกินไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ ได้เปิดโอกาสให้บุคคลได้ทำหน้าที่ และร่วมปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมปฏิบัติงานตามตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ มีการประสานความร่วมมือในการทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความเข้าใจการปฏิบัติงานซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานอย่างสูง ซึ่งทำให้ผู้เกี่ยวข้องที่มีตำแหน่งต่างกันมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สมบัติ สิงห์คำ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับของปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารกับครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ไม่แตกต่างกัน เหมิกา นุ่มพุ่ม (2553 : 79) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งแตกต่างกันเห็นว่าการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน รมนวรรณ พลินยศ (2553 : 61) ได้ศึกษาการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลฝักแก้ว อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน เห็นว่า มีการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลฝักแก้ว โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน และอุดมลักษณ์ คำลือ (2553 : 55 – 58) ได้ศึกษา ทัศนคติต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีกี้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนคติต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน

ครูผู้ดูแลเด็กและคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก

เล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งจะมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติงานบ่อยครั้งเนื่องจากต้องการเพิ่มศักยภาพการทำงานให้ตรงกับความสามารถของบุคลากร ดังนั้นผู้ที่มีประสบการณ์ในและมีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่าย่อมจะสามารถเข้าใจและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อยกว่า โดยเฉพาะในประเด็นด้านการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาการทำงานร่วมกับบุคคลในพื้นที่อย่างต่อเนื่องจึงจะสามารถทำความเข้าใจการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ นันทิยา รักตประจิด (2548 : 59 - 60) ได้ศึกษาเริ่มการศึกษาความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาปฐมวัยของกองทัพอากาศ พบว่า เมื่อผู้บริหารที่มีประสบการณ์การบริหารต่างกัน มีความต้องการ ในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน และ สมบัติ สิงห์คำ (2552 : 79) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับปัญหา การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ควรมีการประชุมบุคคลต่าง ๆ เพื่อแต่งตั้งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการพัฒนาการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ส่งเสริมการจัดหาสื่อวัสดุที่จำเป็น ส่งเสริมงานด้านการประเมินสภาพเด็ก วางแผนงานป้องกันความปลอดภัย ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การสร้างเครือข่ายชุมชน เพื่อให้บุคคลได้เข้ามาร่วมรับรู้ เข้ามาร่วมติดตามนิเทศ และตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ อำพร พันธุ์งาม (2553 : 78) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ควรรับบุคลากรที่มีวุฒิ ความรู้ตรงตามสายงาน และบริหารบุคลากรตามระเบียบกฎหมาย ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ควรจัดสรรงบประมาณอุดหนุนก่อสร้างอาคารในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ควรส่งเสริมการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน การประกันคุณภาพการศึกษา จัดหาสื่อ วัสดุการเรียนการสอนและจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้อง ตรงกับความต้องการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ควรมีการประชาสัมพันธ์ การวางแผนการปฏิบัติงาน และระดมทุนสนับสนุนร่วมกัน ด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ ควรส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรออกระเบียบการบริหารงานการเงินและพัสดุให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่ควรนำมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ผลจากการศึกษา ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ ตามหลักเกณฑ์ของมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการกำหนดคุณสมบัติผู้ที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน

1.2 ผลจากการศึกษา ด้านบุคลากร พบว่า มีการประเมินพัฒนาการเด็กที่สอดคล้องกับสภาพจริง และเหมาะสมกับวัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสุดท้าย ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องกำหนดรูปแบบการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างจริงจังเหมาะสมตรงตามหลักสูตรการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และสอดคล้องกับพัฒนาการความต้องการของผู้เกี่ยวข้องด้วย

1.3 ผลจากการศึกษา พบว่า จัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นไปตามขั้นตอน และหลักเกณฑ์ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในรายชื่อ ดังนั้นควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบและจัดหาสื่อ วัสดุที่มีความเหมาะสมกับเด็ก มีการประเมินผลคุณภาพของสื่อ โดยเชิญผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการแขนงต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อพัฒนางานด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพ

1.4 ผลจากการศึกษา ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า มีการวัดประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรประสานความร่วมมือกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกำหนดรูปแบบการ

ประเมินผลพัฒนาเด็กอย่างถูกต้อง โดยจะต้องเชิญผู้ที่มีประสบการณ์คอยให้คำชี้แนะในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม

1.5 ผลจากการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากทุกภาคส่วน พบว่าการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน ท้องถิ่นทราบอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยสุดท้าย ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ เข้ามามีส่วนรับรู้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อจะได้นำข้อมูลดังกล่าวไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนต่อไป

1.6 ผลจากการศึกษา ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า มีการดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสุดท้าย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้มีส่วนร่วมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อจะได้ส่งเสริมสนับสนุนงานบริการต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกีฬา ประเพณี การหางบประมาณ ช่วยเหลือสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์งานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชน โดยรอบได้รับทราบอย่างทั่วถึง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดมหาสารคาม

2.2 ศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2.3 ศึกษาแนวทางการพัฒนางานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดมหาสารคาม